

Przystanek 1

Stare drzewa

Nad nami wznoszą się dwa potężne drzewa. Potrzeba dwóch lub więcej osób, aby objąć pień każdego z nich. Patrząc na nie spróbujcie określić ich obwody (w centymetrach), a następnie zmierzyc je za pomocą przyniesionej ze sobą miarki. Obwód drzewa mierzymy na wysokości 130 cm nad ziemią.

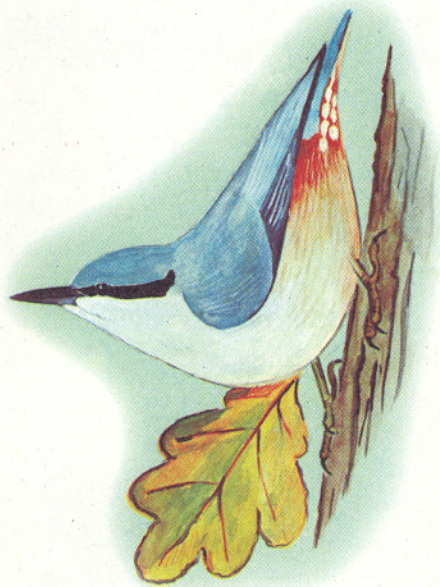
Większość z Was potrafi zapewne rozpoznać gatunek, do którego należą te drzewa. Są to **dęby szypułkowe** (*Quercus robur*), najpospolitsze drzewa liściaste naszych lasów. Dęby kojarzone są z potężnymi rozmiarami i długowiecznością. W istocie: mogą one dorastać nawet do 50 m wysokości, a obwód pnia u starych drzew przekracza niekiedy 800 cm (porównajcie tę wartość z obwodami najgrubszych drzew na ścieżce). Najstarsze dęby w Polsce liczą sobie ponad 700 lat. Więcej o dębach dowiecie się na jednym z kolejnych przystanków, gdzie poznacie również kilka innych gatunków drzew.

Charakterystyczna sylwetka
dębu szypułkowego.

Znaczenie starych drzew

Stare, dorodne drzewa wzbudzały podziw od wieków. Ich liczba jednak stale malała, wraz z kurczeniem się powierzchni leśnych. Ludzie zaczęli chronić stare drzewa głównie ze względów kulturowych i krajobrazowych, zachowując jednocześnie ich ogromne wartości przyrodnicze. Z biologicznego punktu widzenia stare drzewa są bowiem bardzo ważnym elementem środowiska. Wiele gatunków zwierząt jest z nimi silnie związanych, a niekiedy od nich uzależnionych. Do najbardziej widocznych należą ptaki. Stare drzewa, a zwłaszcza ich miękkie, próchniejące fragmenty doskonale nadają się do wykuwania dziupli, w których pewne gatunki ptaków gniazdują. Ptaki takie nazywamy dziuplakami. Typowymi dziuplakami są dzięcioły, które najczęściej

kowalik
(dł. 13-15 cm)

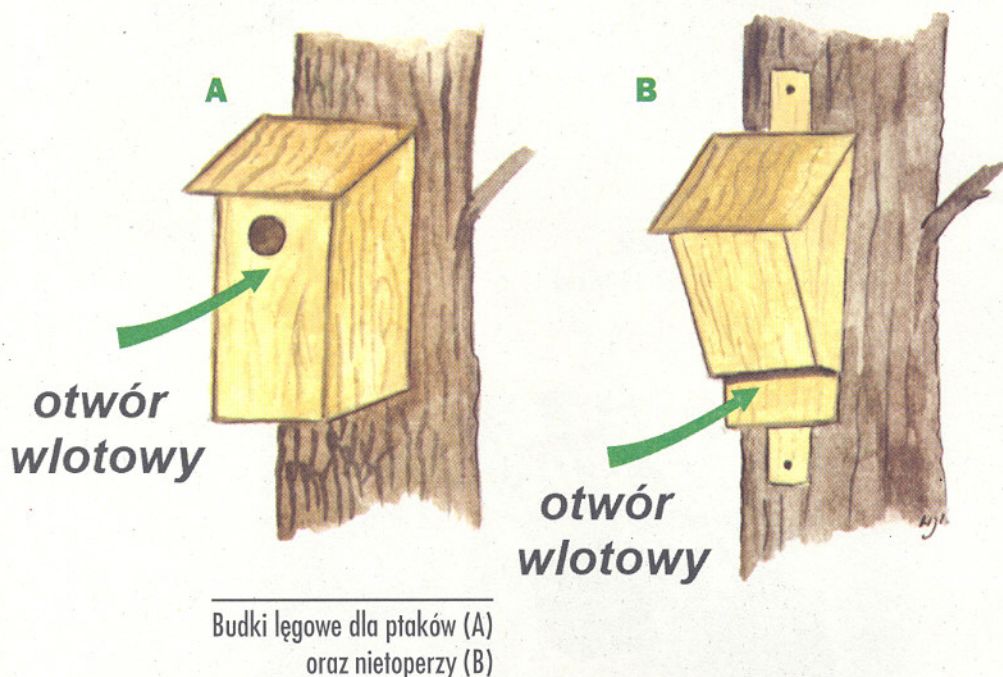
bogotka
(dł. 13-15 cm)

dzięcioł duży
(dł. 20-25 cm)

samodzielnie wykuwają sobie dziuple. Inne dziuplaki wykorzystują dziuple po dzięciołach lub powstałe samoistnie w spróchniałym drewnie. Zaliczają się do nich sikory, szpaki, kowaliki, muchołówki, gołębie siniaki, a także niektóre sowy, np. puszczyki. Dziuple drzew wykorzystywane są również przez ssaki, jak wiewiórki, kuny, a także niektóre nietoperze np. borowce, które oprócz wykorzystywania ich jako letnie miejsca rozrodu, niekiedy także w nich zimują.

Często w lasach, zwłaszcza w młodszych drzewostanach, wieszają się budki lęgowe dla ptaków oraz nietoperzy (kilka z nich możecie zobaczyć na wznoszących się nad Wami dębach), które dają schronienie tym zwierzętom tam, gdzie brak jest drzew z naturalnymi dziuplami. Pamiętajmy jednak, że działania takie są tylko doraźną pomocą dla zwierząt, a budki nie mogą zastąpić starych, dziuplastych drzew.

Ochrona prawna starych drzew

Kilkanaście metrów wcześniej mijaliśmy inny stary dąb, opatrzony zieloną tabliczką z napisem „**pomnik przyrody**”.

Pojęcie pomnika przyrody powstało z szacunku, jakim ludzie od zawsze darzyli stare drzewa i jest jedną z najstarszych form ochrony przyrody. Obecnie uznanie drzewa za pomnik przyrody oznacza, że został on objęty ochroną prawną. Pomnikami przyrody są głównie drzewa, ale tą formą ochrony mogą być obejmowane

również inne cenne obiekty przyrodnicze, jak krzewy, źródła, wodospady, skały, głązy narzutowe czy jaskinie. W przypadku drzew podstawą do uznania za pomnik są najczęściej ich rozmiary, a zwłaszcza obwód. Większość drzew, stanowiących pomniki przyrody w Polsce to właśnie dęby szypułkowe.

POMNIK PRZYRODY

Przykładowe oznakowania pomników przyrody

Idziemy dalej, w dotychczasowym kierunku. Po prawej stronie drogi rośnie kolejny dąb szypułkowy, uznany za pomnik przyrody. Następnie, po lewej stronie drogi, mijamy inny stary dąb z częściowo spróchniałym pniem i dochodzimy do skrzyżowania dróg, na którym skręcamy w lewo. Idąc kilkadziesiąt metrów leśną drogą dochodzimy do drugiego przystanku.